

Johannes Leendert (Jan) Koolen; geboren Den Haag 21 februari 1937

Chemisch ingenieur (biochemicus). In diverse functies werkzaam geweest bij het RIZA: Rijksinstituut voor de Zuivering van Afvalwater van Rijkswaterstaat.

Jan Koolen

Foto's Ronald van Jeveren

Van huis uit is Jan Koolen een stadsmens. Zijn eerste kennismaking met het open veld beleefde hij achterop de motor van zijn vader. Weldra trok hij er alleen op uit. De duinen bij Wassenaar, de Vlaardingse Vlietlanden en meer van die mooie gebieden verkende hij. Tijdens zijn studie in Delft ontdekte hij dat er wat zuidelijker nog een groot ongerept natuurgebied lag. Het duingebied "De Beer" kwam in zijn blikveld en dat trok hem aan. Achterin de jaren vijftig ging hij voor het eerst op de fiets van Den Haag naar Hoek van Holland. Hij voer met het pontje over de Nieuwe Waterweg en zette voet aan wal op "De Beer". Daar kon hij nog uitgebreid genieten van een schitterend landschap vol bloemen en vogels.

Toen hij eenmaal een brommer tot zijn beschikking had, werden de tochten uitgebreid naar het deltagebied. Goeree-Overflakkee was ook een favoriete bestemming. En alles werd nauwkeurig gefotografeerd en op schrift vastgelegd.

"De Beer" ging rond 1963 geheel over de kop. Een uniek natuurgebied werd met grof geweld vernield. Toen, bij het laatste groepje orchideeën, heeft hij zich plechtig voorgenomen om zich voortaan in te zetten voor natuurbescherming.

Rond 1961 zette hij voor het eerst een voet in de Biesbosch. Dit gebied met zijn grillige eb- en vloedbeweging en veel ongerepte delen had grote aantrekkingskracht op hem. Maar ook hier bemerkte hij dat dit gebied niet gevrijwaard bleef van aantastingen. Allerlei ontwikkelingen, zoals afsluiting van het Haringvliet, grootschalige ingrepen voor spaarbekkens en massa-recreatie bedreigden de Biesbosch. Maar ook omringende gemeenten zagen kansen voor ontwikkelingen in het gebied. In 1966 reageerde hij schriftelijk op; voorjaarsjacht op de Boerenplaat. Deze reactie maakte heel wat los.

In 1968 heeft hij met gelijkgestemden de Biesboschwerkgroep opgericht. Aanvankelijk met het doel natuurstudie, zoals broedvogel- en waterwildtellingen. Maar al gauw bleek de natuur steeds verder onder druk te komen staan, zodat de groep acties ging voeren. Dit werk kwam geheel op Jan neer. Tropenjaren noemde hij het. Als secretaris van de groep deed hij al het schrijfwerk en vulde hij de nieuwsbrieven. Van 1968 tot 1971 zijn er tien nieuwsbrieven uitgekomen. In 1970 gaf hij met anderen het rapport: "Natuurhistorische en landschappelijke bijzonderheden op het Eiland van Dordrecht" uit. Ook publiceerde hij veel artikelen in talloze boeken en tijdschriften. Zijn eerste artikel over de Biesbosch verscheen in het Vogeljaar 1965 (13^e jaargang nr. 1), samen met Jan van der Esch en Franz Steinhauser, getiteld: "Het land van de Kwartelkoning". In hetzelfde tijdschrift verscheen samen met Jan van der Esch in 1967 het artikel: "Verwilderd griendland" (15^e jaargang nr. 3). In 1967 verscheen samen met Jan van der Esch in de Levende Natuur (jaargang 70 afl. 4): "Hoe goed is de Biesbosch bekend"

In Natura januari 1972, verscheen van zijn hand een artikel over het Moldiep (Slie-drechtse Biesbosch).

Tussen 1971 tot 1975 ging het ene bezwaarschrift na het andere van de hand Jan Koolen de deur uit. De bestemmingsplannen die de gemeenten op moesten stellen, hielden te weinig rekening met de natuurwaarden van de Biesbosch. Lukte het niet om hen te overtuigen dan stapte hij naar "de Kroon", zoals bij het bestemmingsplan voor de Merwelanden. Zijn actie om het Moldiep minder rigoureuus te verbreden heeft uiteindelijk toch succes gehad.

Van 1975 tot 1986 komt Jan weer wat op adem. In die periode woont hij namelijk in Lelystad. Het instituut RIZA van Rijkswaterstaat, waar hij werkte, verhuisde en hij vond het beter mee te gaan.

Ondertussen was vanuit de Brabantse kant, door een aantal verontruste betrokkenen, de werkgroep Behoud Biesbosch opgericht. De bestuurders van deze werkgroep wisten uitstekend hoe met politici om te gaan. Als het nodig was wisten ze ook juristen aan te trekken.

In 1986 kwam Jan Koolen weer in Dordrecht wonen. En hij kon het niet laten zich weer met de Biesbosch te bemoeien. Al gauw ontving hij het verzoek om bestuurslid te worden van de tot Vereniging Behoud Biesbosch omgedoopte werkgroep. Nadat hij met pensioen ging, besteedde hij al zijn tijd aan het lezen en becommentariëren van ellenlange rapporten. En hij reisde wat af, van de ene vergadering naar de andere.

Ook nu kwam er weinig van om zelf het gebied in te trekken. Onbekommerd genieten was er voor Jan Koolen vaak niet bij. Wel heeft hij talloze lezingen met dia's gehouden. Overal werd hij gevraagd en trokken zijn presentaties grote aandacht.

In 1994 werd Jan Koolen geridderd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau en voor zijn grote inspanningen voor natuur en landschap ontving hij in 1996 de Land-schapsprijs Zuid-Holland en in 2009, uit handen van koningin Beatrix, de Zilveren Anjer.

Vanwege zijn grote verdiensten voor de Biesbosch besloot de jury de Biesbosch Na-tuurprijs 2014 aan Jan Koolen toe te kennen.